

Asia: VN/10783/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kriittisten raaka-aineiden hankkeiden yhteyspisteestä ja strategisten hankkeiden etusijasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Akkuteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi kriittisten raaka-aineiden hankkeiden yhteyspisteestä ja strategisten hankkeiden etusijasta.

Ehdotetuilla säännöksillä toimeenpantaisiin ja täydennettäisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestävän tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta antaman asetuksen (2024/1252) sääntelyä. Ympäristövaikutusten arvioinnista annettuun lakiin lisättäisiin uusi säännös, joka koskisi poikkeusta asianomaisten viranomaisten kuulemisesta strategisten hankkeiden kohdalla tehtäessä päätöstä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa. Säännöksillä täydennettäisiin kriittisen raaka-aineiden asetuksen sääntelyä. Säännöksiä sovellettaisiin rinnakkain asetuksen kanssa.

Kriittisten raaka-aineiden asetuksessa (CRMA) säädetään strategisten hankkeiden lupamenettelylle asetetuista määräajoista sekä mahdollisuudesta niiden pidentämiseen eräin edellytyksin. Strategisten hankkeiden lupamenettely saa asetuksen mukaan kestää enintään 27 kuukautta sellaisten hankkeiden osalta, joihin liittyy louhintaa (kaivos Hankkeet) ja enintään 15 kuukautta sellaisten strategisten hankkeiden osalta, joihin liittyy ainoastaan jalostusta tai kierrätystä.

Asianomaisen keskitetyn yhteyspisteen on tiiviissä yhteistyössä hankkeen toteuttajan ja muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa laadittava lupamenettelyn yksityiskohtainen aikataulu viimeistään kuukauden kuluttua 11 artiklan 6 kohdassa tarkoitettusta lupahakemuksen täydelliseksi vahvistamisesta.

Asetus mahdollistaa strategisten hankkeiden lupamenettelyille annetun määräajan pidentämisen tietyin edellytyksin. Jos ehdotetun hankkeen luonne, monimutkaisuus, sijainti tai koko sitä edellyttää, jäsenvaltio voi poikkeustapauksissa tapauskohtaisesti pidentää määräaikoja. Jäsenvaltio

voi pidentää louhimista sisältävien hankkeiden määräaikoja enintään kuudella kuukaudella. Silloin kun hankkeeseen liittyy ainoastaan jalostusta tai kierrätystä, jäsenvaltio voi pidentää määräaika enintään kolmella kuukaudella.

Ehdotetut säädökset selkeyttävät CRMA:n toimeenpanoa ja luovat sille kansallisesti selkeän roolin kaivos- ja mineraalialan sekä EU:n vihreän siirtymän tavoitteiden kannalta. Esitetty säädös kriittisten mineraalien yhteispisteviranomaisesta (Pohjois-Suomen AVI), jolla on vastuu mm. lupamenettelyn määräaikojen seuraamisesta sekä määräaikojen mahdollisesta pidentämisestä, on kannatettava.

CRMA:n valmistelun aikana valtioneuvosto katsoi, että lupamenettelylle asetettavien enimmäismääräaikojen ja viranomaisten määräaikoihin myöntämien pidennysten tulisi olla oikeassa suhteessa siihen aikaan, jonka viranomaiset tarvitsevat asian käsittelemiseksi huolellisesti. Asetuksessa lupamenettelyille asetetut määräajat ovat huomattavasti lyhyempiä kuin nykyisin vastaavien hankkeiden eri lupamenettelyihin kuuluva keskimääräinen käsittelyaika tällä hetkellä on. Käsittelyajat kuitenkin vaihtelevat merkittävästi hankkeiden välillä riippuen niiden laadusta ja laajuudesta.

Luvitusprosessin sujuvuus ja nopeus, prosessin ennakoitavuus sekä viranomaisten ja hakijoiden yhteistyö ovat merkittäviä tekijöitä investointien kannalta. CRMA:n kansallinen toimeenpano ja esitetyt säädösmuutokset edistävät mineraalivarantojen nopeampaa hyödyntämistä ja arvoketjujen syntymistä. Siksi katsommekin, että mahdollisuutta pidentää luvitukseen kuluva aikaa ei tule säätää, vaan Suomen tulee noudattaa asetuksessa annettuja määräaikoja.

Jotta annetuissa määräajoissa pysytään, on tärkeää, että yhteispisteviranomaisen resurssien riittävydestä huolehditaan ja mahdollisiin lisäresurssitarpeisiin reagoidaan. Yhteispisteviranomaisen tehtävissä olisi kyse kokonaan uudesta tehtävästä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle. Koordinointi- ja neuvotteluvollisuus sekä määräaikojen seuranta edellyttävät osin uudenlaista, kuten projektinhallinnan, osaamista. Valtion yksiköihin kohdistuvista säästötoimista riippumatta lupaviranomaisen tarvitsemat henkilöstöresurssit ja osaamisen taso tulee turvata.

Strategisten hankkeiden etusijasta kohdistuu vaikutuksia aluehallintovirastoille, Vaasan hallinto-oikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Etusija edellyttäisi käytännössä lupahakemuksen käsittelyä kiireellisenä kaikissa menettelyn vaiheissa. Lupahakemusten tai niitä koskevien valitusten käsittely nopeutetusti edellyttää voimavaratarpeiden lisäämistä tai siirtämistä kyseisten asioiden käsittelyyn. Lupahakemusten tai niitä koskevien valitusten käsittely nopeutetusti edellyttää voimavarojen lisäämistä myös hallintotuomioistuimille.

Esityksessä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa ympäristövaikutusten arvioinnissa tehtävästä asiantuntijoiden kuulemisesta tehtäessä päätöstä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa. Kuulemisesta voitaisiin poiketa, jos se ei olisi mahdollista asetuksessa strategisten hankkeiden arviointimenettelyä koskevan päätöksen antamiselle asetetun määräajan

puitteissa. Katsomme, että mikäli viranomaiskuuleminen jätetään väliin esim. YVA-vaiheessa, voi olla, että jokin sektoriviranomaisen kannalta merkittävä asia jää huomioimatta ja kustautuu sitten vaikeutena viedä hanketta eteenpäin myöhemmässä vaiheessa. Tämä ei ole hyvä asia toiminnanharjoittajan kannalta. Esitämme myös mahdollisuutta kuulla tässä vaiheessa hallinto-oikeuden käyttämiä asiantuntijoita, joiden kanta usein poikkeaa luvitusviranomaisten kannasta.

Katsomme myös, että eri viranomaisten yhteistyön kehittämiseen tulee panostaa. CRMA:n ja kansallisen säädöksen tehokkaan toimeenpanon kautta on mahdollisuus luoda positiivista Suomi-kuvaa vahvasti globaalilla kaivos- ja mineraalisektorilla. Sujuva viranomaistyö tulee nähdä kansainvälisenä vahvuustekijänä.

Vilenius Pia
Akkuteollisuus ry